

BÜNTETÉS ÉS/VAGY HELYREÁLLÍTÁS? MEDIÁCIÓ ÉS EGYÉB ALTERNATÍV KONFLIKTUSKEZELÉSI FORMÁK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSBAN

Oktató: Fellegi Borbála – borbala@fellegi.hu, www.fellegi.hu
(Kurzuskód: SWP-V13)

Hogyan válaszoljunk a normaszegésre? Reakciónk lehet-e más, mint büntetés? Szükséges és elégséges-e, ha a „bűnös” bűnhődik? Helyreáll-e ezzel valóban az okozott kár?

A kurzus többek között a fenti kérdések mentén járja körül az ún. „helyreállító igazságszolgáltatás” (restorative justice) szemléletét, valamint hazai és nemzetközi gyakorlatát (köztük a büntetőjogi mediáció módszerét is).

A tantárgy különösen ajánlott a kriminológia és szociológia, szociálpolitika kapcsolata iránt érdeklődő hallgatók számára. A széleskörű szakirodalom és média-anyagok megismerése érdekében hasznos az angol nyelvtudás.

AZ ÓRA IDEJE ÉS HELYSZÍNE: péntek 8.00 – 10.00, 6.88-as terem

MÓDSZER: Frontális és csoportmunka vegyesen, hangsúly mindvégig az interaktivitáson; kör-modell, szerepjátékok, videó-vetítés alkalmazása

ÉRTÉKELÉS: osztályzat

FELTÉTEL: aktív órai részvétel (max. 3 hiányzás), az irodalmak elolvasása, záródolgozat (kb. 3000 szó) elkészítése az alábbi témák valamelyikéből:

1. Egy bírósági tárgyaláson való részvétel és az ottani tapasztalatok feldolgozása és végiggondolása előre megadott szempontok szerint
2. Egy interjú elkészítése és legépelése egy igazságügyi rendszerben dolgozó szakemberrel (ügyész, bíró, rendőr, bv. intézet vezetője, stb.) a helyreállító igazságszolgáltatásról alkotott véleményéről

A dolgozat leadásának határideje: 2007. január 8.

AJÁNLOTT KÖNYVEK:

Herczog, M. (2003) [szerk.], *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület.

Barabás, A. T. (2004), *Börtön helyett egyezség?: Mediáció és más alternatív szankciók Európában*, Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó.

Christie, N. (1991), *A fájdalom korlátai*, Budapest: Európa Kiadó.

Angol nyelvű:

Zehr, H. (2002), *The Little Book of Restorative Justice*, Intercourse, PA: Good Books.

Braithwaite, J. (1989), *Crime, Shame and Reintegration*, Cambridge: Cambridge University Press.

A FÉLÉV TEMATIKÁJA

Szeptember 15.

Bevezetés a kurzus tematikájába; módszerek, követelmények, elvárások egyeztetése

Szeptember 22.

Normaszegésre adott legfőbb szankcionálási elvek

Irodalom:

Barabás, A. T. (2004), *Börtön helyett egyezség?: Mediáció és más alternatív szankciók Európában*, Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó. 34-38.

Szeptember 29.

A helyreállításra épülő igazságszolgáltatás filozófiája és összehasonlítása egyéb szankcionálási elvekkel

Irodalom:

Vígh, J. (1998), „Kárhelyreállító (restoratív) igazságszolgáltatás”, *Magyar Jog* 1998(6): 328-334.

További irodalom:

- Görgényi, I. (2000), „Régi és új paradigma: a restoratív igazságszolgáltatás”, in Gellér, B. (szerk.), *Békés Imre Ünnepei Kötet*, Budapest: ELTE- AJTK: 151-168.
- Gyórfi, É. (2003), „Igazságszolgáltatás másképp - összeállítás a helyreállító igazságszolgáltatás koncepciójának háttéréről”, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 37-55.
- Kerezsi, K. (1998), „Az alternatív szankciók szerepe a posztmodern társadalomban”, In Gönczöl, K. (szerk.), *Tanulmányok Szabó András 70. születésnapjára*, Magyar Kriminológiai Társaság: 125-134.
- Vígh, J. (1996), „A bűnmegelőzés elméleti és gyakorlati kérdései”, *Magyar Jog* 1999(6): 321-328.

Október 6.

A helyreállításra épülő igazságszolgáltatás kialakulása, gyökerei a különböző jogrendszerekben és kultúrákban; főbb modellek (mediáció, konferencia-modellek, kör-modellek), kutatási eredmények

Irodalom:

McCold, P. (2003), „A helyreállító igazságszolgáltatás elmélete és gyakorlata”, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 55-133.

További irodalom:

- Gyórfi, É. (2003), „Igazságszolgáltatás másképp - összeállítás a helyreállító igazságszolgáltatás koncepciójának háttéréről”, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 37-55.
- Negrea, V. (2003), „A jóvátételi szemlélet alkalmazása bajba került gyermekek, fiatalok nevelésében”, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 197-207.

Október 13.

A jóvátétel szociálpszichológiai dinamikája

Irodalom:

Fellegi, B. (2003), „A resztoratív (kárhelyreállító) szemlélet alkalmazása a középiskolai oktatásban”, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 223-235.

További irodalom:

Földes, P. (2003), „Még egyszer a Szemtől Szembe módszer iskolai alkalmazásáról”, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 235-243.

Október 20.

Nemzetközi szabályozás; intézményesítésének főbb elméleti kérdései

Irodalom:

Barabás, A. T. (2004), *Börtön helyett egyezség?: Mediáció és más alternatív szankciók Európában*, Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó. 114-118; 207-243.

További irodalom:

Fellegi, B. (2005), *Meeting the Challenges of Implementing Restorative Justice in Central and Eastern Europe*, Final Report of the AGIS project of the European Forum for Restorative Justice, Leuven.

Council of Europe (1985), *The position of the victim in the Framework of Criminal law and Procedure*, Recommendation No. R (85) 11 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 28 June 1985.

Council of Europe (1987), *Assistance to victims and the prevention of victimisation*, Recommendation No. R (87) 21 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 17 September 1987.

Council of Europe (1988), *The simplification of criminal justice*, Recommendation No. R (87) 18, Strasbourg.

Council of Europe (1992), *European rules on community sanctions and measures*, Recommendation No. R (92) 16, Strasbourg.

Council of Europe (1999), *Mediation in Penal Matters*, Recommendation No. R(99)19 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 15 September 1999 [17 October 2005

<<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&DocId=409572&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=62817>>].

Council of the European Union (2001), *Council Framework Decision of 15 March 2001 on the standing of victims in criminal proceedings*.

Október 27.

Megjelenése a szociálpolitika és igazságszolgáltatás különböző intézményeiben

Irodalom:

Gönczöl, K. (1989), „Büntetőpolitika és szociálpolitika”, *Jogtudományi Közlemény* 1989(6): 326-333.

További irodalom:

Kerezsi, K. (2000), „Láthatatlan elkövetők és kézzelfogható börtönök, avagy kell-e Magyarországnak börtönépítési program?” *Esély*, 2000(5).

November 10.

Modellek Európa és a tengerentúl különböző országaiban

Irodalom:

Barabás, A. T. (2004), *Börtön helyett egyezség?: Mediáció és más alternatív szankciók Európában*, Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó. 118-155.

További irodalom:

Fellegi, B. (2005), *Meeting the Challenges of Implementing Restorative Justice in Central and Eastern Europe*, Final Report of the AGIS project of the European Forum for Restorative Justice, Leuven.

Miers, D. and Willemsens, J. (szerk.) (2004), *Mapping Restorative Justice – Developments in 25 European countries*, Leuven: European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice.

November 17.

A helyreállító igazságszolgáltatás jelene, jövője Magyarországon – jogszabályi, intézményi, módszertani háttér, attitűdök a szakmán és a társadalmon belül

Irodalom:

Barabás, A. T. (2004), *Börtön helyett egyezség?: Mediáció és más alternatív szankciók Európában*, Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó. 155-179.

December 1.

Kitekintés: alkalmazhatósága a nemzetközi konfliktusok terén (esettanulmányok: dél-afrikai, palesztin – izraeli konfliktus)

Irodalom:

O'Connor, J., *Fostering Forgiveness in the Public Square: How Realistic a Goal?* (fénymásolat)

Shriver, D. W., *Truth Commissions and Judicial Trials: Complementary or Antagonistic Servants of Public Justice*. 1-22. (fénymásolat)

December 8.

Helyreállítás az asztal körül – gyakorlati bevezetés a „Szemtől Szembe” módszer technikájába szerepjátékok mentén

Irodalom:

O'Connell, Wachtel, T. és Wachtel, B. (2003), „A Real Justice (tényleges igazság) konferenciamodell alkalmazása, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 151-197.

December 15.

Összefoglalás, következtetések, lehetséges alkalmazások

Irodalom:

Barabás, A. T. (2004), *Börtön helyett egyezség?: Mediáció és más alternatív szankciók Európában*, Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó. 179-194.

További Irodalom:

Fellegi, B. (2003), „Csonka kereszt – csonka igazságszolgáltatás”, In Herczog, M. (szerk.), *Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról*, Budapest: Család Gyermek Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület: 213-223.